

KÜÇÜK ÜLKEDE BÜYÜK HESAPLAŞMA

Emin Emin

INSAMER

IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Emin, Emin. “Küçük Ülkede Büyük Hesaplaşma”, INSAMER, 02.07.2020.

 Analiz

Hollanda'nın Lahey kentinde kurulan Kosova Savaş Suçları Özel Mahkemesi, Kosova Cumhurbaşkanı Hashim Taçi ile Kosova Demokratik Partisi (PDK) Genel Başkanı ve eski Meclis Başkanı Kadri Veseli hakkında Kosova'daki savaş sırasında insanlığa karşı suç ve savaş suçu işledikleri gerekçesiyle bir iddianame hazırladı. Haşim Taçi ve Kadri Veseli ile birlikte iddianamede adı geçen diğer şahısların yaklaşık 100 kişinin ölümünden sorumlu oldukları öne sürüldü; şüphelilerin ayrıca cinayet, sürgün ve işkence gibi savaş suçları işledikleri de iddia edildi.

Uzun tartışmaların ardından 2015 yılında Kosova Meclisi tarafından kurulması kararı alınan Kosova Savaş Suçları Özel Mahkemesi, Kosova siyasetinin önemli aktörlerinden biri olan eski Kosova Kurtuluş Ordusu (UÇK) komutanlarından Ramush Haradinaj'ı başbakanlık görevini yürütmekteyken geçen

yıl “şüpheli” sıfatıyla ifade vermeye çağırmıştı. Söz konusu davet sonrasında Haradinaj'ın mahkemeye başbakan olarak değil, sade bir Kosova vatandaşı olarak çıkmak adına görevinden istifa etmesiyle ülke yeni hükümetin belirlenebilmesi için seçimlere gitmişti.

Seçimlerin galibi olan Kendin Karar Al Hareketi (*Levizja Vetëvendosje*) lideri Albin Kurti, uzun görüşmeler ardından pamuk ipliğine bağlı bir koalisyon hükümeti kurmayı başardı. Hassas dengeler üzerine kurulan yeni hükümet, koronavirüs salgını döneminde uygulanacak politikalar ve Sırp ürünlerine getirilen gümrük vergilerinin kaldırılması konularında uzlaşma sağlayamayınca dağıldı. Özellikle Sırp ürünlerine uygulanan gümrük vergilerinin tamamıyla kaldırılması için ABD'den gelen baskılara boyun eğmeyen Başbakan Albin Kurti, gümrük vergilerinin mütekabiliyet esasına göre düzenlenmesi yönünde bir karar

INSAMER
IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

aldı. Ancak söz konusu kararın Kosova ve Sırbistan arasında tıkanan görüşmelerin tekrar başlatılması için yeterli olmadığı ve vergilerin tamamen kaldırılması gerektiği yönündeki baskılar devam etti. Yaşanan tartışmalar sonucunda Cumhurbaşkanı Hashim Taçi, erken seçim ilan etmek yerine, koronavirüs salgını döneminde olduğunu gerekçe göstererek, mevcut milletvekillerinin yeni bir koalisyon hükümeti kurması yönünde karar verdi.

Bu koşullarda kurulan ve meşruiyeti tartışılan yeni hükümet, göreve gelir gelmez Sırp ürünlerine uygulanan gümrük vergilerinin tamamıyla kaldırılmasını onayladı. Söz konusu karardan sonra ABD'nin Kosova-Sırbistan diyalog süreci için atadığı özel temsilci Richard Grenell iki ülke arasında nihai anlaşma sağlanması adına yoğun bir diplomasi yürütmeye başladı. Yapılan çalışmalar sonucunda iki ülke cumhurbaşkanlarının 27 Haziran'da Beyaz Saray'da görüşmeleri kararlaştırıldı. 27 Haziran'daki toplantıda masaya nasıl bir anlaşma metninin geleceği, Kosova'nın ülke olarak nelerden feragat etmesi istendiği netlik kazanmamakla birlikte, iki ülke arasında nihai bir anlaşma imzalanacağına yönelik kamuoyu algısı oluşturuldu.

Bu süreçte yaşanan tartışmalarda, yapılacak anlaşma ile Kosova'nın kuzeyinde yer alan ve Sırpların yoğun olduğu Mitrovitsa bölgesinin Sırbistan'ın güneyinde Arnavut nüfusun yoğun olduğu Preşova bölgesi karşılığında Sırbistan'a verileceği iddia ediliyordu. Ancak böylesi bir toprak değişimi, hâlihazırda Balkanlar'daki diğer sınır sorunlarının çözümünde de bu anlaşmanın emsal gösterilmesine yol açabileceği için ciddi riskler barındırıyor. Özellikle Balkanlar'da tarihin sürekli tekerrür ettiği gerçeği dikkate alındığında, olası sınır değişikliklerinin bölgede

yeni savaşların ortaya çıkması ihtimalini yükseltilebileceğini söylemek mümkün.

Bu tehlikeyi göz önünde bulunduran Avrupa Birliği (AB), iki ülke arasındaki sorunların toprak değişimi ile çözülemeyeceğine dikkat çekerek, AB arabuluculuğundaki diyalog sürecinin devam etmesi gerektiğini savunuyor. Buna karşın ABD son dönemlerde alışlageldik yaklaşımı aksine Kosova konusunda AB ile ters düşerek taraflar arasında nihai anlaşma sağlanması için toprak değişimi seçeneğinin de ele alınabileceğini savunuyor.

Diğer taraftan siyasi etkinlik açısından son dönemde ABD'nin gerisinde kalan AB'nin iki ülke arasında nihai bir anlaşma sağlanması adına bugüne kadar doğru politikalar izlediğini söylemek pek mümkün değil. Örneğin ABD'nin ardından Kosova-Sırbistan arasındaki diyalog süreci için özel temsilci atama kararı alan AB'nin söz konusu pozisyona atadığı Slovakya eski Dışişleri Bakanı Miroslav Lajçak, Kosova'nın bağımsızlığını ilan ettiği dönemde bu karara karşı olduğunu ifade

etmişti. Kosova'nın bağımsızlığına karşı olan Lajçak'ın ülkenin bağımsızlığını tanımayan Sırbistan ile yürütülen görüşmelere özel temsilci olarak atanması, doğal olarak Kosova tarafından pek sıcak karşılanmadı.

AB'ye karşı güven kaybına sebep olan bir diğer uygulama ise kendisinden talep edilen Kosova Savaş Suçları Özel Mahkemesi'nin kurulması ve Karadağ ile sınır düzenlemesi yapılması gibi tüm talepleri karşılansa da Kosova, bölge ülkeleri arasında AB'ye vizesiz seyahat hakkına sahip olmayan tek ülke.

AB'nin ağır işleyen bürokrasisine karşın daha hızlı adımlar atan ABD'nin de alışlageldiğinin dışında artık Kosova'ya koşulsuz şartız destek

*Son dönemde
ABD'nin
gerisinde
kalan AB'nin
iki ülke
arasında
nihai bir
anlaşma
sağlanması
adına bugüne
kadar doğru
politikalar
izlediğini
söylemek
pek mümkün
değil.*

vermediği görülüyor. Özellikle Sırbistan ile yürütülen görüşmelerde Sırbistan lehine kararlar alınması yönünde Kosova'ya baskı uygulayan ABD, bu sayede Sırbistan'daki Amerika düşmanlığını ve Rusya etkisini azaltmak istiyor.

Yaşanan tüm bu gelişmeler üzerine Kosova Cumhurbaşkanı Hashim Taçi uzun zamandır kendisi hakkında yayımlanmasını beklenen iddianame öncesinde hem Kosova'nın hem de kendi geleceğini kurtarma amacıyla ABD ile birlikte hareket etmeye başladı.

AB ise her ne kadar ABD ile ortak hareket ettiğini iddia etse de tam da Kosova-Sırbistan arasında ABD arabuluculuğunda 27 Haziran'da Beyaz Saray'da yapılması planlanan görüşmeye katılmak için yola çıkan Kosova Cumhurbaşkanı Hashim Taçi hakkındaki iddianameyi yayımladı. İddianamenin yayımlanması üzerine Cumhurbaşkanı Taçi suçlamalarla ilgili sorunlar çözülene kadar görüşmelere katılmama

ve iddianamenin kabul edilmesi durumunda cumhurbaşkanlığı görevinden istifa etme kararı aldı. Söz konusu kararın ardından ABD Özel Temsilcisi görüşmelere Kosova adına Başbakan Avdullah Hoti'nin katılacağını duyursa da kısa süre sonra Başbakan Hoti tam tersi bir açıklama yaparak görüşmelerin ileri bir tarihe ertelenmesi yönünde talepte bulduklarını belirtti.

AB'nin Beyaz Saray'daki görüşmeleri sabote etmek için attığı bu adım, aynı zamanda Kosova Savaş Suçları Özel Mahkemesi'nin bir hukuk kurumundan ziyade, siyasi amaçlara hizmet eden bir kuruma dönüştüğünü gösteriyor.

Bölgedeki ABD-AB rekabetinde kimin galip geleceği belirsizliğini korurken Sırbistan ile Kosova arasında nihai anlaşmanın sağlanamaması ve Kosova'daki belirsizliğin devam etmesi, bu sürecin kaybeden tarafının şu an için Kosova olduğunu net bir şekilde ortaya koyuyor.